

»Mladi za napredek Maribora 2018«

35. srečanje

POKOPALIŠČE – KRAJ SLOVESA IN ŠE VEČ

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

Avtor: ŽIVA ROZMAN

Mentor: POLONA DROZG

Šola: OŠ LEONA ŠTUKLJA MARIBOR

Maribor, februar 2018

»Mladi za napredek Maribora 2018«

35. srečanje

POKOPALIŠČE – KRAJ SLOVESA IN ŠE VEČ

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2018

POVZETEK

Cilj mojega raziskovanja je ugotoviti, kakšen je pomen pokopališč zaradi različnih kulturnih oziroma religioznih posebnosti umrlih. Zanima pa me tudi pomen arhitekturnih, zgodovinskih in umetnostnih značilnosti pokopališč, ki jih uvrščamo med spomenike kulturne dediščine naroda.

Zaradi posebnosti narave tematike, ki velikokrat vključuje človeški – emocionalen pristop, pa tudi predsodke in zahteva od posameznika določeno znanje ter izkušnje, sem se odločila, da bom temo raziskala s pomočjo *intervjuja* s svetovalko za razvoj, ki je zaposlena v Pogrebem podjetju Maribor d.d..

Za to temo sem se odločila, ker je tematika pokopališč precej neraziskana, vendar zaradi pomena, namena in naglega razvoja pokopališč zelo pomembna za človeštvo.

Postavila bom hipoteze, ki jih bom s pomočjo intervjuja potrdila ali ovrgla.

Rezultati raziskave bodo pokazatelji širšega poznavanja, dojetanja, čustvovanja in pomena pokopališča kot mesta pokopov umrlih ter spomenika kulturne dediščine naroda.

ZAHVALA

Zahvaliti bi se želela svoji mentorici, ki me je usmerjala in vodila na poti mlade raziskovalke. Velika zahvala tudi moji družini, ki me je podpirala, mi svetovala in mi stala ob strani. Prav tako bi se zahvalila gospe svetovalki za razvoj, zaposleni v Pogrebem podjetju Maribor d.d., s katero sem opravila intervju.

KAZALO

1 UVOD.....	1
2 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	2
3 SLOVO OD UMRЛИH GLEDE NA RAZLIČNE KULTURNE IN RELIGIOZNE ZNAČILNOSTI.....	3
3.1 Pravoslavni pokop	3
3.2 Muslimanski (islamski) pokop	3
3.3 Budistični pokop	4
3.4 Indijanski pokop (pleme Dakota v Severni Ameriki).....	4
3.5 Judovski (židovski pokop)	4
3.6 Upepelitev po hindujsko – Indija	5
3.7 Krščanski pokop.....	5
4 ZGODOVINA POKOPALIŠČ	6
5 ARHITEKTURNA UREDITEV POKOPALIŠČ.....	7
6 MARIBORSKO POKOPALIŠČE	8
6.1 Pobreško pokopališče.....	8
6.2 Pokopališče Dobrava	10
7 ALTERNATIVNE MOŽNOSTI SPOMINA NA UMRLEGA	12
8 METODOLOGIJA DELA	13
8.1 Hipoteze	13
9 ZAKLJUČEK	14
10 PRILOGA.....	15
INTERVJU	15
11 VIRI IN LITERATURA	18

1 UVOD

Človeka, ki umre, oziroma pokojnika, po smrti dostojno pospremimo k zadnjemu počitku. To dejanje je del nuje iz higienskih razlogov, hkrati pa emocionalen (čustven) obred in slovo.

Mesta pokojnih so kraji, kjer so končali naši predniki. Danes pa postajajo mnogo več. Zanimiva so zaradi različnih kultur oziroma religij umrlih kot tudi zaradi arhitekturnih, zgodovinskih in umetnostnih značilnosti, ki uvrščajo pokopališča med spomenike kulturne dediščine narodov.

Pomembno je do pokopališča razvijati spoštljiv in odgovoren odnos, saj so pokopališča neme priče kulture, življenja in duha v času in prostoru nekoč in danes. Pokopališča niso le spomeniki posameznikom, so pomniki nekega časa, razvoja in vedenja ljudi v preteklosti in sedanjosti, ki jih je vredno ohranjati in spoštovati.

2 DRUŽBENA ODGOVORNOST

V raziskovalni nalogi se družbena odgovornost kaže v mojem resnem delu, ki temelji na pieteti (spoštovanju do umrlih), raziskovanju poznavanja, dožemanja, čustvovanja in pomena pokopališča kot mesta pokopov umrlih ter spomenika kulturne dediščine narodov. Raziskovala sem zavzeto in preudarno in upoštevala načela odgovornosti, etičnosti in spoštovanja. Z raziskovalno nalogo prispevam k poznavanju precej neraziskane tematike, vendar zaradi pomena, namena in naglega razvoja pokopališč, zelo pomembne za človeštvo.

3 SLOVO OD UMRLIH GLEDE NA RAZLIČNE KULTURNE IN RELIGIOZNE ZNAČILNOSTI

3.1 Pravoslavni pokop

Za pravoslavce je značilno, da pokojnika oblečejo v svečana oblačila. Pogreb se lahko opravi 24 ur po smrti. Ob pogrebu je pomembno, da družina pokojnega stoji na desni strani krste. V času obreda je popolna tišina, po obredu pa se vsak posameznik približa krsti, prekriža umrlega in ga poljubi. Možna je tudi upepelitev pokojnega.

3.2 Muslimanski (islamski) pokop

Muslimani morajo pogreb opraviti v najkrajšem možnem času. Umrlega ne smejo upepeliti in ga pokopati v žari. Dovoljen je samo klasičen način (krsta). Umrlega najprej okopajo (ženske – žensko, moški – moškega). Potem pokojnika zavijejo v čiste, bele rjuhe in ga položijo v krsto. Če je mogoče, ga postavijo pred vernike. Pomembno je, da je desna stran obrnjena proti svetemu mestu – Meki. Molitve na pokopališču se lahko udeležijo le moški. Dostop do groba je ženskam dovoljen šele, ko je pogreb končan. V Sloveniji so ženske lahko prisotne pri molitvah. Pokojnika v grob položijo tako, da je z desno stranjo telesa obrnjen proti Meki.



Slika 1: Muslimanski grobovi (vir: osebni arhiv, 2018)

3.3 Budistični pokop

Družinski člani pokojnika preoblečejo v preprosta, ne pretirano okrašena oblačila. Po njihovem verovanju se je preminuli že ponovno rodil. Najbližji sorodniki polagajo truplo v krsto. Sprevod poteka mirno in tiho. Črna oblačila za žalujoče niso zaželeni. Priporočljiva so oblačila nežnih odtenkov ali bele barve.

3.4 Indijanski pokop (pleme Dakota v Severni Ameriki)

V plemenu ob smrti močno žalujejo in tarnajo. Ženske se porežejo po rokah in nogah. Moški si počrnijo obraz s pepelom. Ko se žalovanje konča, pripravijo mrtvaški oder. Pokojnika oblečejo v lepa oblačila, po obrazu ga pobarvajo z rdečo barvo, ki predstavlja barvo življenja. Indijanci plemena Dakota namreč verjamejo v ponovno rojstvo.

3.5 Judovski (židovski pokop)

Ko umre pripadnik judovske vere, mora biti pokopan čim bolj naravno (brez obdukcije). Žarni pogrebi so prepovedani. Pogreb mora biti čim prej, celo še isti dan, ko umre. Pokojnika oblečejo v bela oblačila, moške pa ovijejo tudi v molilni šal – Talit, na katerem odstranijo resice. Na ta način sporočijo, da pokojnik ni več dolžan izpolnjevati verskih zapovedi na Zemlji. Do takrat ga spremljajo stražarji (člani pogrebne skupnosti), saj se telesa ne sme pustiti samega. Ga ne razkazujejo. Pogrebi so običajno brez rož in brez prižiganja sveč. Judje verjamejo, da mora biti telo v stiku z zemljo, zato krste naluknjajo. V preteklosti zato niso uporabljali krst. Judovski grobovi se najhitreje prepoznajo po hebrejski pisavi, po preprostem nagrobniku in brez rož. Edino judovsko pokopališče v Sloveniji se nahaja na ljubljanskih Žalah, od preostalega je ločeno z živo mejo oziroma ograjo. Judovstvo ne pozna praznika 1.november - dan spomina na umrle, poznajo pa obletnico smrti.

3.6 Upepelitev po hindujsko – Indija

V Indiji so prebivalci večinoma hindujci. Zato se je upepelitev razvila v osrednjo družbeno institucijo. Osnova hinduizma je prepričanje, da življenjska sila, ki poganja človeški obstoj, torej duša, ni omejena zgolj na eno življenje. Prvotni elementi njenega stvarjenja so ogenj, voda, zrak, zemlja. Ko ogenj ugasne, človek umre. Zato se telo po smrti zažge, s tem se pomaga duši pri prehodu v drugi svet. Ogenj bolečino duše ob ločitvi telesa zmanjša. Z ognjem se očisti mrtvo telo. Upepelitev se ne opravi v krematoriju, ampak v svetem mestu –

Varanasi, ki leži ob sveti reki - Ganges (v kateri se verniki in romarji kopajo, da bi se »očistili«). V javnosti se izvede sežig trupla. Ogenj mora biti vedno na novo prižgan, kar stori moški potomec.

3.7 Krščanski pokop

Kristjani s pogrebnim obredom izpovedujejo svoje upanje v večno življenje. Slovo od pokojnih se opravi z obredom molitev na domu. Sledi sprevod v cerkev in molitev petja psalmov. Žalujoči so oblečeni v črna oblačila. Vernik leži med pogrebno mašo obrnjen k oltarju tako, kot je bil obrnjen, ko se je udeleževal maše, duhovnik pa je obrnjen proti žalujočim ljudem. Krsta ali žara je okrašena s cvetjem, fotografijo pokojnika in z veliko svečo ter nagrobnim križem. Rože izražajo hvaležnost do pokojnega, ki ga želimo okrasiti in ne prekriti. Cerkev poudarja, da pokojnega obsipamo z darovanjem za maše ali v različne dobrodne namene. Danes je vse več upepelitev. Možni so raztrosi pepela na različnih krajih: morju, rekah, hribih, parkih ...



Slika 2: Krščanski grobovi (vir: osebni arhiv, 2018)

4 ZGODOVINA POKOPALIŠČ

Grob in grobnica iz prazgodovinske dobe in razvite dobe sta lahko različna v gradnji, v svojem bistvu pa vedno enaka. V grob se položi bivšega člana človeške družbe, ki so mu zastale vse življenjske funkcije, da kdo ne onečasti njegovega nemočnega trupla, da njegovo razkrajajoče se truplo ne bi bilo v nadlego živim, da se v zemlji znova razgradi ali pa da v grobu kakršnekoli oblike dočaka klic k novemu življenju. To je skoraj vse, kar vemo o grobu od njegovih začetkov pa do danes.

Znano je, da so nekatera ljudstva svoje vladarje, duhovščino in pomembne osebnosti istovetila z bogovi, zato so jim postavljali nenavadne grobove. Vanje so polagali razne predmete in dragocenosti, ki so jih takrat pač premogli. Namen priloženih predmetov in hrane ni bil žrtvovalni, ampak predvsem verovalni, saj so verjeli, da bodo pokojni nekoč vstali in vse to potrebovali. V nekaterih grobovih, največkrat v piramidah, so delne zaloge celo obnavljali.

Grob je kot zgodovinska in družbena posebnost, zapis o razvitosti človeka. Na žalost so plenilci grobov uničili mnoge informacije o zgodnjih civilizacijah.

V začetkih je pokojnik spadal v družinsko bivališče. Pokopali so jih torej v bivališčih. Prostor se je seveda polnil, zato so naslednje pokojnike pokopali zunaj, v neposredni bližini. Ob nastanku prvih naselij so pokopavali ob obzidju. V srednjem veku pa najdemo po Evropi urejena pokopališča izven mestnih obzidij. V 18. in 19. stoletju so nastajala urejena pokopališča, na katerih so veljali določeni predpisi in red. Vsaka civilizacija je organizirala pokope po določenih kriterijih in tako je še danes. Omenila sem že kulturne in religiozne posebnosti, pomembni so bili tudi statusni kriteriji. Vladarji in bogataši so bili pokopani v razkošnih grobnicah, revni pa v skromnih grobovih.

Grobovi oziroma grobnice pomembnih osebnosti (umetniki, vojaki, generali, vladarji, znanstveniki ...) so še vedno pomembni zgodovinski spomeniki, ki jih obeležujemo še danes ob pomembnih obletnicah in praznikih.

5 ARHITEKTURNA UREDITEV POKOPALIŠČ

Zaradi naraščanja naselij brez načrtovanih higienskih in komunalnih standardov je pripeljalo do prepogostih epidemij, brez reda nametani objekti so ogrožali prostor. Zato so začeli načrtovati naselja po strogem geometrijskem redu, s pravokotnimi ulicami. Naseljem in mestom so sledila tudi enaka pokopališča. Dobila so obvezno pravokotno obliko. Grobna polja so postala podobna šahovnici. Taka pokopališča so načrtovali arhitekti in urejali vrtnarji, ki so skrbeli za nasade dreves in grmičevja. Zato so izgledala enotno in urejeno. Modni trendi pa so v 50. letih 20. stoletja pripeljali novo miselnost (predvsem v Nemčiji), ko so začeli zasajevati eksotična drevesa in grmovnice, neznačilna za okolje. Zato se je izgubil občutek reda, spokojnosti in miru. Do pravega opustošenja pokopališč pa je prišlo v zadnjih dveh desetletjih 20. stoletja, ko so na pokopališčih podirali častitljiva drevesa, odvažali bogate nagrobnike. S tem se ruši kulturna in naravna dediščina pokopališča.

Tudi statusni kriteriji so pripomogli k arhitekturni raznolikosti pokopališč. V centru pokopališča so bile grobnice bogatih in vplivnih ljudi, na obrobju pa skromni grobovi preprostih ljudi. Današnji čas preprečuje vidnejše statusne razlike pokojnih.

Arhitekturno so pokopališča ločena tudi po tipih grobov. Najpogostejša načina hranjenja pokojnih sta:

- telesni ali skeletni grob
- pepelni grob.

Po velikosti pa glede na število pokopanih ločimo:

- enojni grob
- rodovni ali družinski grob
- skupinski grob.

6 MARIBORSKO POKOPALIŠČE

Začetki mesta Maribora segajo v 11. stoletje, ko je mesto dobilo trdnjavo na hribu Piramida.

V skladu z odredbo cesarja Jožefa II. je bilo mariborsko pokopališče 1783. leta prestavljeno iz mesta na prostor današnjega stadiona Ljudski vrt. Poleg osrednjega pokopališča so v predmestjih uporabljali pokopališča ob cerkvi Sv. Ulrika, ob Marijini cerkvi v Koroškem predmestju in ob cerkvi Sv. Katarine v Melju. Svoja pokopališča so imele tudi druge verske skupnosti, in sicer leta 1496 izgnana judovska skupnost ter protestantska skupnost.

Na starem mestnem pokopališču so kljub obstoju pokopališča na Pobrežju posamično pokopavali še do konca leta 1937, leta 1942 pa so ga dokončno odpravili. Stolna župnija je leta 1911 kupila veliko zemljišče za pokopališče v občini Tezno, na katerem so pokopavali le v letih 1914 do 1916.

V jožefinskem času so pokopališče za prebivalstvo na desnem bregu v magdalenski župniji predstavili v današnji Magdalenski park, leta 1880 so pokopališče zaprli, saj so ob pobreškem pokopališču v ta namen uporabljali pokopališči na Studencih (1879) in v Radvanju (1880).

Današnje mestno pokopališče na Pobrežju je nastalo z združitvijo mestnega (iz 1879), magdalenskega (iz 1888), protestantskega (iz 1912) in frančiškanskega (iz 1929) pokopališča.

6.1 Pobreško pokopališče

Je najstarejše delujoče mariborsko pokopališče, njegova zgodovina sega v leto 1879. S svojo bogato zgodovino predstavlja del zgodovinske in arhitekturne podobe mesta. Ob samem dejstvu, da so na pokopališču Pobrežje grobovi mnogih pomembnih ljudi, ki so oblikovali srednjeevropsko zgodovino, je pokopališče pravi muzej na prostem. Sprehod po njem odpre povsem nove dimenzije razmišljanja ter odseva bogato evropsko kulturo in zgodovino.

Leta 1879 je mestna občina Pobrežje določila nov prostor za magdalensko pokopališče, na katerem so pokojnike začeli pokopavati 1. avgusta 1879. Mestno pokopališče ob Strossmayerjevi ulici se je obdržalo do leta 1940, ko so ga dokončno preselili na Pobrežje. Na novem pokopališču so sprva pokopavali samo reveže, ki so umrli v splošni bolnišnici, od leta

1889 pa tudi kaznjence moške kaznilnice. Leta 1891 je mestna občina poleg glavnega vhoda prizidala še hišo za pokopališkega paznika in mrtvašnico s tremi oddelki.

Ko so leta 1910 začeli postopoma zapirati staro pokopališče ob Strossmayerjevi ulici, so umrle meščane začeli pokopavati na pokopališču na Pobrežju. Število pogrebov se je povečalo po letu 1914, ko je bilo novo pokopališče tudi blagoslovljeno. Leta 1915 so ob glavnem vhodu zgradili pisarniško poslopje, ki so ga pozneje preuredili v mrtvašnico. Leta 1920 so pokopališče razširili in leta 1926 so po načrtih stavbenika Rudolfa Kiffmanna sredi pokopališča postavili kapelo z oltarjem. Ker pa kapela ni bila posvečena, je služila kot mrtvašnica za razkošne pogrebe. Pokopališče je bilo namenjeno umrlim iz mestnih okrajev na levem bregu Drave, ne glede na njihovo veroizpoved. Grobnice so bile razvrščene deloma ob obzidju, deloma pa okoli pokopališke kapele.

Današnje pokopališče Pobrežje je sestavljeno iz nekdanjih treh:

- Mestnega pokopališča
- Magdalenskega pokopališča
- Frančiškanskega pokopališča.



Slika 3: Certifikat (vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 4: Poslovilne veže (vir: osebni arhiv,



Slika 5: Skupinski grob (vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 6: Kapela (vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 7: Grobnice

(vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 8: Grobovi

(vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 9: Grob R. Maistra

(vir: osebni arhiv, 2018)

6.2 Pokopališče Dobrava

Zaradi zapolnitve pobreškega in miklavškega pokopališča (slednje v okolici Maribora), se je pokazala potreba po odprtju novega pokopališča. Imenuje se pokopališče Dobrava, ki so ga odprli 19. 6. 1985. Z njim so želeli tudi prikriti del tankovskega jarka (panzergrabna), v katerem po mnogih letih leži na tisoče po vojni pobitih Hrvatov, Slovencev in drugih ljudi. To kažeta tudi napisa na spomeniku: »Mrtvim v spomin, živim v opomin«, ter »Pobitim po 9. 5. 1945 V Mariboru«.

Na Dobravi so grobna mesta tipsko urejena, kar pomeni, da so grobovi dokaj poenotenih velikosti in videza tudi po nasadih in urejenosti (enojni, družinski, vrstni, žarni, muslimanski,

anonimni, gozdni). Spomeniki so nizki, večinoma enakih velikosti in podobnih oblik ter običajno obdani s cipresami. Urejen je tudi travnik za anonimno razsipavanje pepela umrlih.

V tem predelu je urejeno tudi pokopališče za male živali.

V sklopu dobravskega pokopališča stoji tudi krematorij (upepeljevalnica trupel).

Značilnost dobravskega pokopališča je tudi predel, kjer so muslimanski grobovi.

Različnost pobreškega in dobravskega pokopališča je tudi v tem, da so na dobravskem zabrisane statusne razlike umrlih.



Slika 10: Vhod

(vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 11: Poslovilno poslopje

(vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 12: Območje za raztros (vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 13: Park spominov (vir: os.arhiv, 2018)



Slika 14: Tipsko urejeni grobovi

(vir: osebni arhiv, 2018)



Slika 15: Muslimanski grobovi

(vir: osebni arhiv, 2018)

7 ALTERNATIVNE MOŽNOSTI SPOMINA NA UMRLEGA

V zadnjih letih obstaja tudi v Sloveniji možnost, da ljubljeno osebo ohranimo v spominu tudi v oprijemljivi obliki – kot diamant.

V Sloveniji izdelavo spominskega diamanta iz pepela pokojnika od leta 2009 ponuja podjetje Pogrebne storitve Babajić iz Velenja, in sicer v sodelovanju s švicarskim podjetjem Algodanza. Ves postopek prevzema pepela in izdelave diamanta poteka spoštljivo do pokojnika in svojcev.

Pri upepelitvi odraslega človeka nastane približno 2,5 kg pepela, za izdelavo enega diamanta pa je potrebnih najmanj 500 g. Svojci se zato lahko odločijo bodisi za naročilo več diamantov bodisi za žarni pokop preostanka pepela. Za transport v Švico in nazaj poskrbi že omenjeno podjetje, prevzeto pošiljko pa v Švici vodijo pod posebno kodo, ki omogoča, da postopek izdelave spremljajo od sprejema žare s pepelom do končnega nadzora in pakiranja. Spominski diamant je mogoče zbrusiti v različne oblike.

8 METODOLOGIJA DELA

Za izdelavo naloge sem potrebovala kvalitetne vire. Na mojo izbrano temo ni na voljo veliko pisnih virov, zato sem natančno preučila tiste, ki so na razpolago.

Posluževala sem se tudi podatkov s spleta.

Raziskovala sem tudi terensko, saj sem si mariborski pokopališči natančno ogledala in fotografirala posebnosti.

8.1 Hipoteze

H1: Grobovi in pokopališča se razlikujejo glede na kulturno in religiozno opredelitev ljudi.

H2: Pogreb se razlikuje glede na kulturo in vero, ki ji pokojnik pripada.

H3: Danes v Sloveniji prevladujejo neklasični (žarni) pokopi.

H4: Pogreb je žalujoč dogodek v vseh verah.

H5: Grob predstavlja socialno stanje pokojnika.

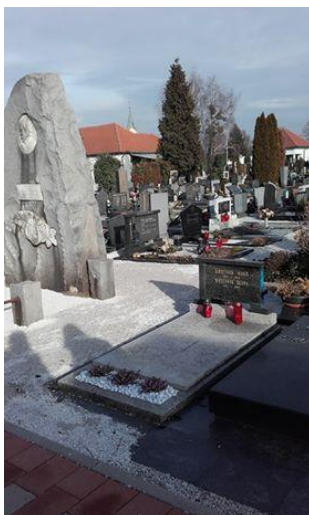
9 ZAKLJUČEK

Svoje raziskovalno delo sem pričela, ker se mi zdi tema premalo raziskana. Človek je del žive narave, kar pomeni, da ima naše življenje, tako kot vse živo, začetek, trajanje in konec. Takrat pokojnika dostojno pospremijo k zadnjemu počitku. To dejanje je del nuje iz higienskih razlogov, hkrati pa emocionalni obred in slovo.

Da sem raziskovalno delo opravila skrbno, sem najprej pregledala teorijo in opravila intervju s svetovalko za razvoj, zaposleno v Pogrebnem podjetju Maribor d.d.

S tem sem svoje hipoteze potrdila ali ovrgla.

Hipotezo, da se grobovi in pokopališča razlikujejo glede na kulturno in religiozno opredelitev ljudi, potrjujem, saj so pogrebne prakse globoko zakoreninjene v kulturi in verskih običajih, po svetu pa zelo raznolike tradicije odražajo široko paleto prepričanj in vrednot. Prav tako potrjujem drugo hipotezo, da se pogreb razlikuje glede na vero, ki ji pokojnik pripada. Tudi tretja hipoteza, da danes v Sloveniji prevladujejo žarni pokopi, je potrjena, saj v Sloveniji žarni pokop prevladuje in že leta presega število klasičnih pokopov. Prav vsem ljudem je hudo, če izgubijo ljubljeno osebo ali znanca, zato je potrjena tudi hipoteza, da je pogreb žalujoč dogodek v vseh verah. Hipotezo, da grob vedno predstavlja socialno stanje pokojnika, sem ovrgla, saj so na pokopališču Dobrava grobna mesta tipsko urejena, kar pomeni, da je izražena enakost med pokojniki.



Slika 16, 17: Socialne razlike med pokopališčem Dobrava in Pobrežje (vir: osebni arhiv, 2018)

10 PRILOGA

INTERVJU

Opravila sem intervju s svetovalko za razvoj, zaposleno v Pogrebno podjetju Maribor, d.d.

***Kakšen je položaj pokopališča v Mariboru?**

Pokopališče Pobrežje je član ASCE (Association of Significant Cemeteries in Europe), prestižne organizacije, v katero so vključena najpomembnejša evropska pokopališča iz dvaindvajsetih držav. Elitni družbi pokopališč, kot so dunajsko, rimsko, berlinsko, barcelonsko, pariško in druga najpomembnejša evropska pokopališča, sodita tudi ljubljanske Žale in pobreško pokopališče Maribor. Pobreško pokopališče Maribor jim predseduje od oktobra 2011. Glavni cilj združenja ASCE je širitev zavesti o pomenu kulturne, zgodovinske in umetnostne dediščine pokopališč. Kot takšna so pokopališča vključena v projekt Pot evropskih pokopališč (Route of Europe), kjer se pokopališča izpostavijo tudi kot turistična zanimivost posameznega mesta. Projekt je prejel nagrado svetovne turistične organizacije za inovativni pristop v turizmu.

***Kakšno je v Sloveniji razmerje med žarnimi in klasičnimi pokopi?**

V Sloveniji žarni pokop prevladuje in že leta presega število klasičnih pokopov. Slovenci smo zelo hitro in množično sprejeli možnost upepelitve pokojnikov in posledično žarnih pokopov.

***Kakšno je razmerje pokopov v evropskem prostoru?**

V evropskem prostoru smo po žarnih pokopih edinstveni v tem, da se odstotek žarnih pokopov giblje od 50 % na podeželju (in še raste) do 90 % v mestnem okolju, v povprečju pa znaša okoli 65 %. Podatek je še toliko bolj zanimiv, ker je Slovenija

tako visok odstotek upepelitev, zaradi katerega sodi v sam vrh, dosegla v zadnjih petnajstih letih.

***Kako pa je s pokopi v Evropi in po svetu?**

Rekorderji v upepelitvah so še vedno Japonci, ki imajo po velikih mestih kar 99,6 % upepelitev, medtem ko marsikje po Evropi in v ZDA še vedno močno prevladujejo klasični pokopi – tako je med drugim na območju nekdanje Jugoslavije, v Avstriji, Nemčiji, Franciji in Italiji, kjer je celo 95 % klasičnih pokopov.

Podatki iz Slovenije so tako naravnost osupljivi.

***Kakšni so razlogi za širitev upepeljevanja v Sloveniji?**

V Pogrebem podjetju Maribor d.d. smo opravili analizo upepeljevanja na slovenskem in na podlagi podatkov o številu umrlih in številu upepelitev ugotovili, da ne glede na število umrlih, število upepelitev vztrajno raste. Razlogi za to so: manjši stroški žarnega pokopa, cenejše vzdrževanje žarnega groba in pomanjkanja prostora na pokopališčih. Med razloge lahko prištevamo tudi ekološki vidik.

Velja pa izpostaviti, da je tudi katoliška cerkev pri nas sprejela upepeljevanje in ne dela razlik, med tem ko so nekatera verstva zavzela odklonilen odnos do upepeljevanja.

***Kako pa je v Sloveniji z upepeljevalnicami?**

V Sloveniji sta samo dve upepeljevalnici. Ena je v Mariboru in ena v Ljubljani.

Pogrebno podjetje Maribor d.d. izvaja dejavnost upepeljevanja na lokaciji pokopališča Dobrava. Gre za zaprt sistem z visoko tehnologijo, kjer se upepelje-

vanje izvaja od leta 1997, ko je bila podeljena koncesija s strani Mestne občine Maribor.

***Ali mariborska upepeljevalnica zadosti potrebam vseh žarnih pokopov v tem delu Slovenije?**

Zaradi trenda rasti žarnih pokopov je bila nujna vzpostavitev delovanja tretje peči (od leta 2010). Delovanje peči za upepeljevanje mora namreč ustrezati ne le zahtevnim tehničnim in varnostnim predpisom, obratovalni zanesljivosti, zmogljivosti in etiki celotnega procesa, pač pa mora izpolnjevati tudi stroge kriterije ekološkega obratovanja. Nov sistem delovanja peči omogoča nemoteno delovanje 24 ur na dan.

Naš odstotek žarnih pokopov je dosegel zavidljivo raven, saj presega 90 %.

11 VIRI IN LITERATURA

-Franc Tobias: Mesta pokojnih (Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, 1998)

-Edvard in Marjana Glaser in drugi: MARIBORSKA POKOPALIŠČA

V mozaiku časa in evropske kulture (Založba Pivec, 2009)

-Časnik Večer: Iz pepela lahko nastane diamant (26.oktober 2017)

-Časnik Večer: Pokopani v diamantu (30.oktober 2017)

-<https://www.domovina.je/kako-se-poslavlajo-od-umrlih-v-razlicnih-kulturah-in-religijah/>

-<http://www.pogreb-ni-tabu.si/2015/08/>

-<http://www.pogreb-ni-tabu.si/2010/12/>

-<http://jagnje.si/>